

**Yksivuotiaiden lasten äitien
varhaiskasvatuspalvelutyytyväisyyden rakentuminen**

Mariia Makkonen ja Lotta Saranko

Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma
Kevätlukukausi 2018
Kasvatustieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Makkonen, Mariia ja Saranko, Lotta. 2018. Yksivuotiaiden lasten äitien varhaiskasvatuspalvelutyytyväisyyden rakentuminen. Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 36 sivua + 2 liitettä.

Tämä tutkimus selvitti äitien tyytyväisyyttä yksivuotiaan lapsensa varhaiskasvatukseen tarkastelemalla palvelutyytyväisyyden ulottuvuuksia. Lisäksi selvitettiin äitien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välisen yhteistyön sekä palveluntarjoajan yhteyttä äitien palvelutyytyväisyyteen. Lopuksi tarkasteltiin palveluntarjoajan yhteyttä koetun yhteistyön ja äitien palvelutyytyväisyyden väliseen yhteyteen. Tutkimuksen aineisto koostui Tasa-arvon kysymykset lasten päivähoidon, esiopetuksen ja hoidon tukien järjestelmässä (CHILDCARE) -tutkimushankkeen vuoden 2016 kyselyaineiston osista, joissa käsiteltiin tyytyväisyyttä varhaiskasvatukseen sekä yhteistyötä. Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin vain niiden äitien vastauksia, joiden lapsi oli varhaiskasvatuksen piirissä kyselyhetkellä (N = 549). Aineisto analysoitiin eksploratiivisella faktorianalyysillä sekä monimuuttujaisella lineaarisella regressioanalyysillä SPSS 24 -ohjelmistolla.

Äitien tyytyväisyyttä lapsensa varhaiskasvatuspalveluihin kuvasi kaksi ulottuvuutta: *hoitopaikan resurssit ja toimintatavat* sekä *hoitopaikan järjestyminen ja sijainti*. Äitien yhteistyö varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa oli myönteisesti yhteydessä äitien palvelutyytyväisyyteen. Tämä yhteys ei eronnut palveluntarjoajan mukaan eikä palveluntarjoajalla ollut myöskään yhteyttä palvelutyytyväisyyteen.

Tutkimuksen tulokset tukevat aiempaa tutkimusta palvelutyytyväisyyden rakentumisesta sekä vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välisen yhteistyön yhteyksistä vanhempien palvelutyytyväisyyteen. Palvelutyytyväisyys ei tässä tutkimuksessa eronnut palveluntarjoajan mukaan, mutta lisätutkimus palveluntarjoajan suhteen on kuitenkin tarpeellista, sillä yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden lisääntyminen tuo muutoksia varhaiskasvatuksen kentälle.

Asiasanat: varhaiskasvatus, palveluntarjoaja, tyytyväisyys, yhteistyö

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

1	JOHDANTO	4
1.1	Varhaiskasvatukseen osallistuminen.....	6
1.2	Vanhempien tyytyväisyys varhaiskasvatukseen	9
1.3	Vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välinen yhteistyö	13
1.4	Tutkimuskysymykset	15
2	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	17
2.1	Osallistujat	17
2.2	Tutkimusmenetelmät	18
2.2.1	Mittarit ja muuttujat.....	18
2.2.2	Aineiston analyysi.....	20
3	TULOKSET	21
3.1	Äitien palvelutyytyväisyyden ulottuvuudet	21
3.2	Yhteistyön ja palveluntarjoajan yhteydet palvelutyytyväisyyteen	22
4	POHDINTA	24
	LÄHTEET	29
	LIITTEET	37

1 JOHDANTO

Ennen uuden varhaiskasvatuspalvelun piiriin siirtymistä perheet saattavat hankkia tietoa varhaiskasvatustyksiköstä selvittämällä muiden palvelua käyttävien perheiden kokemuksia. Perheet ja ammattilaiset jakavat aktiivisesti tietoa varhaiskasvatuspalveluista esimerkiksi Internetin keskustelufoorumeilla. Verkko-keskusteluissa jaetaan tyypillisesti tietoa yksittäisistä päiväkodeista tai varhaiskasvatusalueista. Nämä keskustelut voivat osaltaan ohjata perheiden hoitopaikan valintaa ja rakentaa pohjaa perheiden tyytyväisyydelle varhaiskasvatuspalveluita kohtaan.

Toinen aihe, joka herättää yhteiskunnallista keskustelua, on pienten lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen. Se nähdään lasten oikeutena (Karila, Kosonen & Järvenkallas 2017, 11; Smith 2018, 452), ja aiemman tutkimuksen mukaan varhaisella iällä aloitettu varhaiskasvatus vaikuttaa myönteisesti lapsen kehitykseen (Alasuutari, Karila, Alila & Eskelinen 2014; Tuononen 2015). Toisaalta Suomessa vallitsee yhä lapsen kotihoitoa ihannoiva kulttuuri (Närvi 2014, 549), ja pienten lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen onkin muihin Pohjoismaihin nähden vähäistä (OECD 2015a).

Tyypillisimmin vanhemmat ovat alle vuoden ikäisten lastensa pääasiallisia hoitajia (Repo 2016, 67). Perheiden tilanteet ovat kuitenkin yksilöllisiä eikä kotihoito aina ole taloudellisesti mahdollista (Alasuutari, Hautala, Karila, Lammi-Taskula & Repo 2015, 4) tai sitä ei muista syistä haluta jatkaa (Hietamäki ym. 2017, 56). Syistä riippumatta perheillä on oikeus saada alle kouluikäisille lapsille kunnan järjestämää varhaiskasvatusta (Varhaiskasvatuslaki 36/1973, 11 a §). Lopullisen hoitomuodon valintaan vaikuttavat saatavilla olevat palvelut sekä valtion ja kunnan poliittiset päätökset (Alasuutari ym. 2015, 3–4).

Kunnat ovat suurin varhaiskasvatuspalveluiden tarjoaja, mutta monissa kunnissa yksityiset varhaiskasvatuspalvelut täydentävät tarjontaa (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2017, 1-2). Vanhempien laatunäkemykset, toiveet sekä varhaiskasvatuksen pedagogiikan korostaminen ovat lisänneet varhaiskas-

vatuksen monipuolisuuden vaatimusta (Alasuutari 2003, 360). Yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden nähdään lisäävän perheiden valinnanvapautta (Riitakorpi, Alila & Kahiluoto 2017, 24) ja erilaiset painopistealueet lisäävät yksityisten päiväkotien suosiota (Niemi 2017). Ennusteen mukaan yksityiset varhaiskasvatuspalvelut tulevat yhä lisääntymään tulevina vuosina (Riitakorpi ym. 2017, 103). Tällöin haasteeksi saattaa nousta tasalaatuisen varhaiskasvatuksen takaaminen, sillä tutkimuksissa on jo nyt huomattu, että yksityisen varhaiskasvatuksen laatu vaihtelee (Alila ym. 2014, 45; Mitchell 2002; Riitakorpi ym. 2017, 102).

Vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuksesta on selvitetty melko säännöllisesti viime vuosikymmeninä. Aiemmassa tutkimuksessa on kiinnitetty huomiota erityisesti vanhempien tekemään laadunarviointiin (Cryer, Tietze & Wesels 2002; Hujala, Fonsén & Elo 2012; Kronqvist & Jokimies 2008), tyytyväisyyteen (Alasuutari, Karila, Alila & Eskelinen 2014; Davis & Conelly 2005; Hu, Yang & Leon 2016; Hujala, Junkkari & Mattila 2006; Kekkonen 2014; Kronqvist & Jokimies 2008; Leslie, Ettenson & Cumsille 2000; Pölkki & Vornanen 2016; Scopelliti & Musatti 2013) sekä yhteistyöhön varhaiskasvatuksen henkilökunnan ja perheiden välillä (Alasuutari ym. 2014; Fantuzzo, Perry & Childs 2006; Hu ym. 2016; Hujala ym. 2006; Kekkonen 2014; Kronqvist & Jokimies 2008; Leslie ym. 2000). Sen sijaan tutkimuksissa ei ole yleensä eritelty eri palveluntarjoajia koskevaa tietoa eikä eri palveluntarjoajien asiakkaiden palvelutyytyväisyyttä ole verrattu toisiinsa. Tällä tutkimuksella pyritäänkin vastaamaan erityisesti tähän puutteeseen. Tämän tutkimuksen tavoitteena on tarkastella, millaisista ulottuvuuksista äitien palvelutyytyväisyys muodostuu. Lisäksi selvitetään millainen yhteys äitien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan yhteistyöllä sekä palveluntarjoajalla on äitien palvelutyytyväisyyteen. Lopuksi tarkastellaan, onko äitien palvelutyytyväisyyden yhteys koettuun yhteistyöhön erilainen riippuen siitä, onko varhaiskasvatuksen palveluntarjoaja yksityinen vai kunnallinen.

1.1 Varhaiskasvatukseen osallistuminen

Perheiden on tehtävä päätöksiä lasten hoitoratkaisuista viimeistään äitiysraha- ja vanhempainrahakauden päättyessä, lapsen ollessa yhdeksän kuukauden ikäinen (Kela 2017). Varhaiskasvatuslain (36/1973, 11 a §) mukaan perheillä on oikeus saada alle kouluikäisille lapsille kunnan järjestämää varhaiskasvatusta perheen asuinpaikasta tai sosioekonomisesta asemasta riippumatta. Toisaalta perheet voivat järjestää lapsensa hoidon kotona kolmivuotiaaksi saakka kotihoidon tuella, mikäli lapsi ei osallistu varhaiskasvatuspalveluihin (Kekkonen 2014, 260). Hoitojärjestelyt voivat myös olla erilaisia yhdistelmiä kotihoidosta ja varhaiskasvatuksesta (Rantanen 2017).

Suomessa varhaiskasvatukseen osallistuminen on muihin Pohjoismaihin ja OECD -maihin nähden vähäisempää (Alila ym. 2014, 46–48; Karila ym. 2017, 9; OECD 2015a) siitä huolimatta, että laadukkaan varhaiskasvatuksen on todettu vaikuttavan myönteisesti lapsen kehitykseen (Bakken, Brown & Downing 2017, 265–269; Burchinal, Vandergrift, Pianta & Mashburn 2010, 175; Karila ym. 2017, 12–13; Melhuish ym. 2015; Sammons ym. 2013; Tuononen 2015). Heikkolaatuinen varhaiskasvatus sen sijaan on nähty jopa haitallisena lapsen kehitykselle (Karila ym. 2017, 12–13). Vuonna 2016 noin 68 prosenttia 1-6 -vuotiaista suomalaisista lapsista osallistui varhaiskasvatukseen (Tilastoraportti 2017, 1-2). Erityisen vähäistä Suomessa on pienten lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen: vuonna 2016 alle yksivuotiaiden ikäluokasta 0,70 prosenttia ja yksivuotiaiden ikäluokasta 28 prosenttia osallistui varhaiskasvatukseen (Tilastoraportti 2017, 1). Erot muihin Pohjoismaihin pysyvät suurina aina viiteen ikävuoteen saakka (ks. Taulukko 1).

TAULUKKO 1. Lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen Pohjoismaissa vuonna 2015 iän mukaan tarkasteltuna (%).

	2v	3v	4v	5v	6v
Islanti	94,70	96,50	97,30	97,60	0,30
Norja	91,30	95,50	97,00	97,50	0,60
Ruotsi	87,20	91,40	92,90	93,80	97,00
Suomi	52,60	68,40	74,50	78,80	97,00
Tanska	90,60	97,00	98,00	96,80	8,50

(OECD2015a.)

Kansainvälisesti verrattuna suomalaisten lasten vähäinen osallistuminen varhaiskasvatukseen voi selittyä osittain lapsiperheiden etuuksilla, kuten kotihoiton tuella (Alila ym. 2014, 48). Närvin (2014) tutkimuksen mukaan noin kolmasosa äideistä ilmaisi, että yhteiskunnan tuella on merkitystä kotihoodolle. Kotihoitoa perustellaan halulla viettää enemmän aikaa lapsen kanssa ja kotihoodon tärkeydellä pienelle lapselle. Lisäksi kotihoito nähdään yhteiskunnalliseksi ihanteeksi. (Närvi 2014, 549.) Tutkimuksissa on huomattu, että erityisesti pienituloiset (Haataja & Juutilainen 2014, 13–14), vähän koulutetut, heikossa tai epävaakaassa työmarkkina-asemassa olevat sekä kolmen tai useamman lapsen äidit (Haataja & Juutilainen 2014, 13–14; Närvi 2017, 69–70) ovat usein lasten kanssa pitkään kotona. Varhaiskasvatukseen osallistumisessa on huomattu olevan myös alueellisia eroja Suomessa. Esimerkiksi Keski-Suomessa ja Pohjois-Pohjanmaalla varhaiskasvatukseen osallistuu prosentuaalisesti vähemmän lapsia kuin Uudellamaalla. (Karila 2016, 32–33.)

Kunnilla on velvollisuus järjestää tai valvoa varhaiskasvatuksen järjestämisestä sekä huolehtia, että varhaiskasvatuspalvelut ovat kaikkien saatavilla (Varhaiskasvatuslaki 36/1973, 11 §). Kunnat voivatkin ostaa omien varhaiskasvatuspalveluidensa rinnalle yksityisiä palveluita. Mahdollisia varhaiskasvatuksen muotoja ovat päiväkotihoito, perhepäivähoito sekä ryhmäperhepäivähoito (Alila ym. 2014, 34). Kunnat voivat tukea yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden käyttöä joko tasasuuruisen tai tulosidonnaisen palvelusetelin kautta (Alila ym. 2014,

35; Lahtinen & Selkee 2016, 24–25) tai tarjota yksityisen hoidon tuen kuntalisää (Lahtinen & Selkee 2016, 12). Perheet voivat myös itse hakeutua yksityisen varhaiskasvatuksen piiriin (Alila ym. 2014, 35) ja hakea varhaiskasvatusmaksuihin yksityisen hoidon tukea (Alila ym. 2014, 25, 34; Kekkonen 2014, 260). Halutessaan perheet voivat myös järjestää lapsensa hoidon muulla tavalla hyödyntäen koti-hoidon tai yksityisen hoidon tukea (Alila ym. 2014, 25–26, 36).

Kunnallinen varhaiskasvatus on toistaiseksi Suomessa yleisin varhaiskasvatusmuoto. Vuonna 2017 varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista 83,72 prosenttia osallistui kunnalliseen ja 16,28 prosenttia yksityiseen varhaiskasvatukseen. Kansainvälisissä tutkimuksissa on huomattu, että yksityiseen varhaiskasvatukseen osallistuu keskiluokkaisten perheiden lapsia, kun taas julkisella puolella varhaiskasvatukseen osallistuu pääsääntöisesti vähävaraisten perheiden lapsia (Stipek, Daniels, Galluzzo & Milburn 1992). Sen sijaan Suomessa tällaista sosioekonomista erottelua kunnallisen ja yksityisen varhaiskasvatuksen osallistujien välillä ei ole todettu (Ruutiainen & Alasuutari 2018). Kunnallisten varhaiskasvatuspalveluiden suureen osallistumisprosenttiin vaikuttanee esimerkiksi se, että yksityisiä varhaiskasvatuspalveluita tarjotaan vain 57 prosentissa Suomen kunnista (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2017, 1-2). Yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden tarjonta on kuitenkin kasvanut viime vuosina (Riitakorpi ym. 2017; Ruutiainen & Alasuutari 2018), ja ennusteen mukaan ne tulevat yhä kasvattamaan osuuttaan varhaiskasvatuspalveluiden tuottajana (Riitakorpi ym. 2017).

1.2 Vanhempien tyytyväisyys varhaiskasvatukseen

Varhaiskasvatuksen arviointi vanhempien tyytyväisyyden näkökulmasta on oleellista, sillä vanhemmat ovat varhaiskasvatuspalveluiden asiakkaita. Vanhemmat voivat muun muassa arvioida palvelujen vastaavuutta suhteessa perheiden tarpeisiin, lapsen viihtyvyyttä ja hyvinvointia varhaiskasvatuksessa sekä yhteistyötä perheiden ja henkilökunnan välillä. (Kekkonen 2014, 264.) Näiden asioiden selvittäminen on oleellista, sillä varhaiskasvatuksen keskeinen tavoite on tukea perheiden kasvatustyötä (Mykkänen & Böök 2017, 83). Lisäksi vanhempien osallistamisella arviointiin nähdään olevan myönteisiä vaikutuksia sekä vanhempien tietoisuuteen varhaiskasvatuksesta että kasvattajien väliseen yhteistyöhön (Hujala & Fonsén 2017, 312; Onnismaa 2001, 363).

Vanhempien tyytyväisyyttä varhaiskasvatusta kohtaan on tarkasteltu lähinnä sen suhteen, mitä vanhemmat ajattelevat varhaiskasvatuspalveluiden laadusta, saavutettavuudesta, hoitopaikan puitteista ja toimintatavoista, toimintasiällöistä, henkilökunnan ja lasten määrästä sekä henkilökunnan ammattitaidosta (esim. Alasuutari ym. 2014; Cryer ym. 2002; Davis & Conelly 2005; Hujala ym. 2006; Kekkonen 2014; Kronqvist & Jokimies 2008; Leslie ym. 2000). Lisäksi tutkimuksissa on selvitetty vanhempien yleistä tyytyväisyyttä varhaiskasvatusta kohtaan (esim. Cryer ym. 2002; Hujala ym. 2012; Kronqvist & Jokimies 2008). Tyypillisimmin aiemmissa tutkimuksissa vanhempia on tarkasteltu koulutustaustan mukaan jaoteltuina korkeakoulutettuihin ja korkeintaan ammattikoulun käyneisiin vanhempiin (esim. Alasuutari ym. 2014; Cryer ym. 2002; Kekkonen 2012; Kronqvist & Jokimies 2008).

Varhaiskasvatuksen laadukkuus on vanhemmille tärkeää (Cryer ym. 2002, 267; Davis & Conelly 2005, 325). Aiempien tutkimusten mukaan vanhemmat arvioivat johdonmukaisesti varhaiskasvatuksen laadun hyväksi (Cryer ym. 2002, 260; Hujala ym. 2012, 310; Kronqvist & Jokimies 2008, 22). Vanhempien arviot varhaiskasvatuksen laadusta ovat kuitenkin kiinteästi yhteydessä vanhempien tietoutteen varhaiskasvatuksen sisällöistä (Kekkonen 2014, 264, 269), mutta tästä

tietouden määrästä on ristiriitaisia tutkimustuloksia. Toisten tutkimusten mukaan vanhemmat eivät välttämättä saa tarpeeksi tietoa varhaiskasvatuspalveluiden yleisestä laadusta, jolloin he saattavat olla tyytyväisiä sellaisiin palveluihin, joiden laatu ei ole asiantuntijoiden havaintojen perusteella riittävän korkea (Kekkonen 2014, 264, 269). Toisissa tutkimuksissa taas vanhemmat ovat pääosin olleet sitä mieltä, että heille on tarjottu riittävästi tietoa varhaiskasvatuspalveluista (Kronqvist & Jokimies 2008, 29).

E erityisen tyytyväisiä vanhemmat ovat niihin asioihin, joita varhaiskasvatuspalveluilta alussa odottavat, kuten hoitopaikan järjestymiseen kuluvaan aikaan (Hujala ym. 2006, 3; Kekkonen 2014, 265) ja hoitopaikan sijaintiin (Hujala ym. 2006, Kekkonen 2014, 265; Leslie ym. 2000, 306). Ristiriitaista tietoa on saatu vanhempien tyytyväisyydestä varhaiskasvatuksen toimintaympäristöihin ja niiden turvallisuuteen. Toisten tutkimusten mukaan vanhemmat ovat tyytyväisiä varhaiskasvatuspalvelujen toimintaympäristöön (Hu ym. 2016, 104; Hujala ym. 2006, 3; Kekkonen 2014, 265), välineistöön (Kronqvist & Jokimies 2008, 28) ja turvallisuuteen (Davis & Conelly 2005, 325; Hu ym. 2016, 104; Hujala ym. 2006, 3; Kekkonen 2014, 265), kun taas joidenkin tutkimusten mukaan toimintaympäristöjen epäasianmukaisuus ja remonttitarpeet sekä tilojen epäasianmukaisuus, terveellisyys ja turvallisuus ovat herättäneet huolta vanhempien keskuudessa (Alasuutari ym. 2014, 10, 42; Hujala ym. 2006, 4; Kronqvist & Jokimies 2008, 27).

Aikaisempien tutkimusten mukaan vanhemmat arvostavat varhaiskasvatuksen aukioloaikojen sopivuutta ja joustavuutta (Alasuutari ym. 2014, 9; Davis & Conelly 2005, 326–327; Kekkonen 2014, 265; Kronqvist & Jokimies 2008, 22; Leslie ym. 2000, 308). Kuitenkin pieni osa vanhemmista on tyytymättömiä hoitoaikoihin (Kekkonen 2014, 266; Kronqvist & Jokimies 2008, 23). Palvelujen saavutettavuus ja saatavuus ovat yhteydessä vanhempien hoitomuodon valintaan (Davis & Conelly 2005, 325), ja saavutettavuus on yhteydessä vanhempien näkemyksiin varhaiskasvatuksen laadusta (Cryer ym. 2002, 261). Myös hinta on yksi niistä tekijöistä, joka ohjaa hoitopaikan valintaa (Davis & Conelly 2005, 325; Leslie ym.

2000, 308–309, 312, 318). Suomessa vanhemmat pitävät asiakasmaksuja suurimmaksi osaksi kohtuullisena, mutta osa vanhemmista on tyytymättömiä päivähoitomaksuihin (Alasuutari ym. 2014, 20, 26; Hujala ym. 2006, 4; Kekkonen 2014, 266; Kronqvist & Jokimies 2008, 23). Palveluiden hinta voi vaikuttaa myös vanhempien näkemyksiin varhaiskasvatuksen laadusta (Cryer ym. 2002, 261).

Toimintasisältöjen on huomattu jossain määrin ohjaavan vanhempien hoitopaikanvalintaa (Davis & Conelly 2005, 327; Leslie ym. 2000, 308). Vauvojen ja taaperoiden vanhemmat toivovat hoitajalta lämmintä suhtautumista lapseen, kun taas vanhempien lasten kohdalla vanhemmat kokevat tärkeäksi opetussuunnitelman (Scopelliti & Musatti 2013, 1025). Suomalaisen varhaiskasvatuksen toimintasisältöihin (Alasuutari ym. 2014; Hujala ym. 2006, 4-5; Kekkonen 2014), pedagogiikkaan (Kronqvist & Jokimies 2008, 28), kasvun ja kehityksen tukemiseen (Pölkki & Vornanen 2016, 586, 588), lapsen tarpeisiin vastaamiseen (Alasuutari ym. 2014, 22) sekä perushoittoon (Pölkki & Vornanen 2016, 586, 588) ollaan tyytyväisiä. Toisaalta vanhempien on kuitenkin todettu toivovan enemmän lapsilähtöisyyttä ja lasten yksilöllistä huomioimista (Hujala ym. 2006, 7).

Aikaisemmissa tutkimuksissa on johdonmukaisesti havaittu, että lapsiryhmän suuri koko (Alasuutari ym. 2014, 10, 21; Hu ym. 2016, 104; Hujala ym. 2006, 4; Kekkonen 2014, 266; Kronqvist & Jokimies 2008, 33–34) sekä lapsi-aikuinen -suhdeluku (Leslie ym. 2000, 308–309, 317) huolestuttavat vanhempia. Syynä huoleen on lasten yksilöllisen huomioimisen heikentyminen ja pysyvien ihmissuhteiden luomisen vaikeutuminen suurissa ryhmissä (Alasuutari ym. 2014, 10, 21; Hujala ym. 2006, 5–6). Kuitenkin vanhemmat uskovat, että heidän lapsensa viihtyvät varhaiskasvatuksessa suuresta ryhmästä huolimatta (Hujala ym. 2006, 5; Kekkonen 2014, 266).

Vanhempien tyytyväisyydestä henkilökunnan määrää ja pysyvyyttä kohtaan on saatu ristiriitaisia tutkimustuloksia. Toisaalta tutkimuksissa on havaittu suurimman osan vanhemmista olevan tyytyväisiä henkilökunnan määrään ja pysyvyyteen (Kekkonen 2014, 266), kun taas toisissa tutkimuksissa henkilökunnan riittävyyteen (Alasuutari ym. 2014, 20, 23–24; Hujala ym. 2006, 6; Kronqvist &

Jokimies 2008, 24) ja sijaisten järjestämiseen (Alasuutari ym. 2014, 20–25, 34) liittyvät seikat ovat aiheuttaneet tyytymättömyyttä vanhempien keskuudessa. Suuri osa vanhemmista toivoo hallinnon säädösten kehittämistä esimerkiksi siten, että resursseja lisättäisiin. Vanhemmat toivovat sekä lisää henkilökuntaa, että sijaisten saatavuuden takaamista. (Hujala ym. 2006, 6.)

Pääsääntöisesti suomalaisen varhaiskasvatuksen työntekijöiden ammattitaitoon ollaan tyytyväisiä (Alasuutari ym. 2014; Hujala ym. 2006; Kekkonen 2014; Kronqvist & Jokimies 2008). Kuitenkin joissain tutkimuksissa henkilökunnan kyky vastata lapsen tarpeisiin (Pölkki & Vornanen 2016, 586, 588) sekä erityisen tuen toteutuminen (Alasuutari ym. 2014, 10, 34) on kyseenalaistettu vanhempien näkemyksissä. Vanhemmat toivovat hyvin koulutautunutta ja motivoitunutta henkilökuntaa myös pienten lasten ryhmiin (Kronqvist & Jokimies 2008, 34; Scopelliti & Musatti 2013, 1025).

Vanhempien koulutustaso on yhteydessä siihen, kuinka vanhemmat arvioivat varhaiskasvatuksen laatua. Tutkimusten mukaan korkeasti koulutetut vanhemmat suhtautuvat varhaiskasvatuksen laatuun kriittisemmin kuin vähemmän koulutetut vanhemmat (Alasuutari ym. 2014, 23, 25, 32–34, 37, 39; Cryer ym. 2002, 270; Kekkonen 2014, 264, 269; Kronqvist & Jokimies 2008, 28–29, 38). Korkeasti koulutetut vanhemmat suhtautuvat kriittisemmin muun muassa siihen, kuinka lapsia kuullaan ja millaiset ovat lasten mahdollisuudet toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen sekä kuinka lasten yksilöllinen ja erityinen tuki toteutuu (Alasuutari ym. 2014, 10, 34–35). Lisäksi korkeammin koulutetut vanhemmat ovat tyytymättömämpiä toiminnan sisältöön ja pedagogiikkaan, varhaiskasvatuksen tiloihin ja välineisiin (Kronqvist & Jokimies 2008, 28–29) sekä lapsiryhmän kokoon ja henkilökunnan pysyvyyteen (Alasuutari ym. 2014, 10, 20, 23–24, 27, 34, 42). Sen sijaan varhaiskasvatuksen maksuihin tyytymättömimpiä ovat peruskoulutuksen saaneet (Alasuutari ym. 2014, 20, 26; Kekkonen 2014, 266; Kronqvist & Jokimies 2008, 23) ja nuoret vanhemmat (Kronqvist & Jokimies 2008, 23). Varhaiskasvatusmaksut ovatkin yhteydessä erityisesti pienituloisten vanhempien varhaiskasvatusmuodon valintaan (Leslie ym. 2000, 308–309, 312, 318).

1.3 Vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välinen yhteistyö

Vanhemmilla on lapsensa ensisijainen kasvatusvastuu, jota varhaiskasvatuksen henkilöstö tukee (Lastensuojelulaki 417/2007, 2 §). Vanhempien mielipiteiden huomioiminen onkin osa laadukasta varhaiskasvatusta (Kronqvist & Jokimies 2008, 15). Varhaiskasvatuksen henkilökunnan ja vanhempien yhteistyön tulisi rakentua kunnioittavalle ja luottamukselliselle vuorovaikutukselle (Opetushallitus 2016, 33), jossa kaikki osapuolet ovat tasavertaisia ja sitoutuneita toimintaan, mutta ovat vastuultaan erilaisia (Alila ym. 2014, 41; Kekkonen 2012, 52; Kekkonen 2014, 267).

Varhaiskasvatuspalvelujen tarjoajan tulisi ottaa vanhemmat mukaan varhaiskasvatuksen suunnitteluun vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välisen yhteistyön kautta (Kronqvist & Jokimies 2008, 15; Opetushallitus 2016, 10, 16, 33). Aiemmassa tutkimuksessa on kuitenkin huomattu, että yksityisiä varhaiskasvatuspalveluita käyttävät vanhemmat ovat vähemmän osallisina toimintaan kuin kunnallisissa palveluissa (Mitchell 2002). Yhteistyön toteutuminen edellyttääkin varhaiskasvatuksen henkilökunnalta aktiivista otetta, jolla he luovat vuorovaikutteista toimintaa vanhempien kanssa (Opetushallitus 2016, 33). Vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välisellä yhteistyöllä taataan lapsen turvallinen kasvu, kehitys ja oppiminen (Mykkänen & Böök 2017, 85–86; Opetushallitus 2016, 32).

Varhaiskasvatuksen henkilökunnan ja vanhempien välistä yhteistyötä on tutkittu erityisesti tiedonkulun, laadun ja riittävyyden näkökulmasta. Jonkin verran on myös tutkittu yhteistyön yhteyttä vanhempien kokemaan tyytyväisyyteen. Vanhemmat pitävät varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa tehtävää yhteistyötä tärkeänä (Fantuzzo ym. 2006, 142; Kronqvist & Jokimies 2008, 31), ja suurin osa vanhemmista on tyytyväisiä vanhempien ja henkilökunnan väliseen yhteistyöhön (Hujala ym. 2006, 5; Kekkonen 2014, 267; Kronqvist & Jokimies 2008, 32). Vanhempien mukaan yhteistyö on lämmintä (Alasuutari ym. 2014, 27,

41; Hujala ym. 2006, 6), avointa ja luottamuksellista (Hujala ym. 2006, 5). Tutkimuksissa on kuitenkin saatu osittain ristiriitaista tietoa siitä, kuinka tärkeänä yhteistyötä pidetään ja kuinka suuri yhteys yhteistyöllä on tyytyväisyyteen. Fantuzzon ym. (2006, 142) mukaan yhteistyökokemukset ovat yhteydessä vanhempien kokemaan tyytyväisyyteen, kun taas Leslien ym. (2000, 308) tutkimuksen mukaan yhteistyökokemukset ovat vain heikosti yhteydessä vanhempien tyytyväisyyteen eikä yhteistyökokemuksia koettu niin merkittäviksi.

Perheiden ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välinen vuorovaikutus on yksi varhaiskasvatuksen kulmakivistä. Vanhemmat arvostavat tiivistä yhteistyötä henkilökunnan kanssa (Hu ym. 2016, 104). Vuorovaikutus perheen ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välillä tapahtuu useimmiten päivittäisissä keskusteluissa lasta tuodessa ja hakiessa sekä lapsikohtaisissa kasvatustilaisuuksissa. Yhteistyötä tehdään myös silloin, kun lapselle asetetaan tavoitteita kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. (Kekkonen 2014, 268–269; Opetushallitus 2016, 33; Petäjaniemi & Pokki 2010, 12–13.) Kuitenkin vain alle puolet vanhemmista kokee saavansa tarpeeksi tietoa lapsensa hoitopäivän tapahtumista (Kronqvist & Jokimies 2008, 29–30). Vanhemmat toivovatkin yhteistyömuotojen ja tiedonkulun kehittämistä sekä vanhempien ja lasten osallisuuden korostamista (Alasuutari ym. 2014, 10, 21, 35–36, 40; Hujala ym. 2006, 5–6). Esimerkiksi kasvatustilaisuuksien on huomattu edistävän vanhempien myönteisiä yhteistyökokemuksia (Alasuutari ym. 2014, 9, 35). Kaiken kaikkiaan vanhemmat kokevat, että varhaiskasvatuspalvelut vastaavat hyvin perheen tarpeisiin (Alasuutari 2014, 22), ja ovat tyytyväisiä heille tarjottuun tukeen (Pölkki & Vornanen 2016, 586, 588).

Vaikka vanhemmat ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa tehtävään yhteistyöhön, löytyy eroja eri koulutustaustaisten vanhempien välillä. Alasuutarin ym. (2014) tutkimuksen mukaan peruskoulutuksen saaneet vanhemmat suhtautuvat myönteisemmin varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa tehtävään yhteistyöhön. Erityisen tyytyväisiä he ovat yhteistyön määrään ja tiedonkulkuun sekä lasten yksilölliseen huomioimiseen, kun

taas korkeakoulutetut vanhemmat suhtautuvat kriittisesti lasten yksilölliseen tukemiseen. Peruskoulutuksen saaneet vanhemmat pitävät myös tuen saamista omaan vanhemmuuteensa tärkeänä, vaikkei sitä nähdäkään kovin tärkeänä osana varhaiskasvatusta. (Alasuutari ym. 2014, 17, 20, 31, 34, 37–38, 40.)

1.4 Tutkimuskysymykset

Aikaisempaa tutkimusta vanhempien tyytyväisyydestä varhaiskasvatuspalveluita kohtaan on tehty jonkin verran (ks. Cryer ym. 2002; Hujala ym. 2012; Kronqvist & Jokimies 2008). Tietoa siitä, kuinka äitien yhteistyö varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa on yhteydessä äitien tyytyväisyyteen lapsensa hoitomuotoa kohtaan tai siitä onko palveluntarjoajalla yhteyttä äitien palvelutyytyväisyyteen, ei juurikaan ole.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaisista ulottuvuuksista äitien palvelutyytyväisyys koostuu. Lisäksi selvitetään äitien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välisen yhteistyön sekä palveluntarjoajan yhteyttä äitien palvelutyytyväisyyteen. Lopuksi tarkastellaan onko äitien palvelutyytyväisyyden yhteys koettuun yhteistyöhön erilainen riippuen palveluntarjoajasta. Tutkimuskysymykset asettuivat tavoitteiden pohjalta seuraavasti:

1. Millaisista ulottuvuuksista äitien palvelutyytyväisyys muodostuu?
2. Millaisia yhteyksiä äitien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan yhteistyöllä ja varhaiskasvatuksen palveluntarjoajalla on äitien palvelutyytyväisyyteen?
  - 2.1. Millainen yhteys äitien kokemalla yhteistyöllä on äitien palvelutyytyväisyyteen?
  - 2.2. Millainen yhteys palveluntarjoajalla on äitien palvelutyytyväisyyteen?
  - 2.3. Onko yhteistyön ja palvelutyytyväisyyden yhteys erilainen riippuen siitä, mikä varhaiskasvatuksen palveluntarjoaja on valittu?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen hypoteesiksi asetettiin, että palvelutyytyväisyys koostuu useammista ulottuvuuksista, sillä aikaisempien tutkimusten mukaan tyytyväisyys koostuu muun muassa varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyvistä seikoista, toimintaan liittyvistä tekijöistä, henkilökuntaan ja lapsiin liittyvistä tekijöistä sekä resurssitekijöistä (Alasuutari ym. 2014; Davis & Connelly 2005; Hujala ym. 2006; Kekkonen 2014; Kronqvist & Jokimies 2008; Leslie ym. 2000; Scopelliti & Musatti 2013). Toiseen tutkimuskysymykseen ei asetettu hypoteesia, sillä aikaisempien tutkimusten tulokset ovat ristiriidassa keskenään. Esimerkiksi Leslien ym. (2000) tutkimuksen mukaan yhteistyö on vain heikosti yhteydessä vanhempien tyytyväisyyteen, kun taas Fantuzzo ym. (2006) ovat todenneet, että yhteistyökokemukset ovat yhteydessä vanhempien tyytyväisyyteen. Myöskään aiempaa tutkimusta palveluntarjoajan yhteydestä tyytyväisyyteen tai yhteistyöhön ei juurikaan ole, joten siltäkään osin hypoteeseja ei asetettu.

2 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

2.1 Osallistujat

Tämä tutkimus on toteutettu osana Tasa-arvon kysymykset lasten päivähoidon, esiopetuksen ja hoidon tukien järjestelmässä (CHILDCARE) -hanketta, jonka tavoitteena on tarkastella, sisältyykö paikallisesti vaihteleviin kotihoidon tukiin tai varhaiskasvatus- ja esiopetuspalveluihin eriarvoistavia mekanismeja (Hietamäki ym. 2017). Hanke on toteutettu Jyväskylän yliopiston, Tampereen yliopiston sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen yhteistyönä. Yhteistyö on alkanut vuonna 2015 ja hanke on suunniteltu päättyväksi vuonna 2021. Tutkimuksen on rahoittanut Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen neuvosto (SA293049).

Hankkeen kyselylomakeaineisto on kerätty neljästä suuresta ja kuudesta pienestä suomalaisesta kunnasta vuonna 2016 (Hietamäki ym. 2017, 22). Ennen aineiston keruuta tutkimukselle haettiin Jyväskylän yliopiston eettisen toimikunnan ennakkoarviointi tutkimuksen eettisestä hyväksyttävyydestä. Kutsu osallistua kyselytutkimukseen lähetettiin vanhemmille, joille oli syntynyt lapsi 1.10.2014–30.9.2015. Kutsu lähetettiin kaikille kyseiseen ryhmään kuuluville vanhemmille pienissä kunnissa, kun taas suurten kuntien kohdalla käytettiin harkinnanvaraista otantaa lähettämällä kutsu tietyillä postinumeroalueilla asuville kaikille kyseisen ikäryhmän lasten vanhemmille. Tämän avulla haluttiin sekä rajata osallistujamäärää että taata tutkimusjoukon monipuolisuus. Kutsu osallistua tutkimukseen lähetettiin 14 612 vanhemmalle, joiden yhteystiedot saatiin Väestötietokeskuksesta. Kutsuja lähetettäessä laskettiin, että noin 20 prosentin vastausaktiivisuudella saavutetaan riittävä vastaajamäärä tilastollisia analyysejä varten. Kyselyyn oli mahdollista vastata paperilomakkeella suomeksi tai somaliksi tai verkossa suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, somaliksi tai venäjäksi. Kyseilykutsut lähetettiin vastaajan väestötietokisteriin kirjatun äidinkielen mukaisesti. Mikäli vastaajan äidinkieli oli jokin muu kuin edellä mainitut, lähetettiin kutsu englanniksi. Tutkimukseen osallistuminen oli kutsun saaneille vapaaehtoista ja

vastaajien anonymiteetistä huolehdittiin häivyttämällä tunnistetiedot ennen aineiston analysointia.

Kyselylomakkeeseen vastasi yhteensä 2696 vanhempaa eli 18,50 prosenttia tutkimuskutsun saaneista. Vastaajista 1844 oli äitejä (68,40 %) ja 852 isiä (31,60 %). Lapsikohtainen vastausaktiivisuus oli 27,20 prosenttia, eli tutkimuksessa saatiin tietoa 2081 lapsesta. Tässä tutkimuksessa hyödynnetään hankkeen aineistosta niiden äitien vastauksia, joiden lapsi oli joko kunnallisessa tai yksityisessä varhaiskasvatuksessa. Näitä vastaajia oli 549 eli 29,77 prosenttia kaikista kyselyyn vastanneista äideistä. Äidit olivat iältään 19–51-vuotiaita, keski-ikä ollessa 33 vuotta (kh = 4,82). Heistä korkeakoulutettuja oli 80,10 prosenttia ja enintään ammattikoulutuksen saaneita 17,90 prosenttia. (ks. Liite 1.) Näiden äitien lapsista kunnalliseen varhaiskasvatukseen osallistui 428 lasta (78 %) ja yksityiseen varhaiskasvatukseen 121 lasta (22 %). Lapset olivat iältään keskimäärin 467 päivän ikäisiä, eli noin 15 kuukauden ikäisiä. Alle esiopetusikäisiä sisaruksia oli 219 lapsella (39,90 %). Lapsista 329:lla (59,90 %) ei ollut alle esiopetusikäisiä sisaruksia. (ks. Liite 2.)

2.2 Tutkimusmenetelmät

2.2.1 Mittarit ja muuttujat

Tätä tutkimusta varten CHILDCARE -hankkeen kyselyaineistosta eroteltiin ne muuttujat, jotka olivat yhteydessä tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksiin. Lisäksi aineisto rajattiin koskemaan vain niiden äitien vastauksia, joiden lapsi kuului vastaushetkellä varhaiskasvatuspalveluiden piiriin.

Äitien *tyytyväisyyttä* noin yksivuotiaan lapsen nykyiseen *varhaiskasvatukseen* mitattiin neljällätoista väittämällä, jotka käsittelivät varhaiskasvatuksen toteuttamista. Väittämien osuvuutta arvioitiin viisiluokkaisella Likert-asteikolla (1 = erittäin tyytymätön, 2 = melko tyytymätön, 3 = melko tyytyväinen, 4 = erittäin

tyytyväinen, 5 = en osaa sanoa). En osaa sanoa -vastausvaihtoehto koodattiin puuttuvaksi tiedoksi.

Äitien *näkemyksiä yhteistyöstä* varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa mitattiin yhdeksällä väittämällä, joita arvioitiin viisiluokkaisella Likert-asteikolla (1 = täysin samaa mieltä ... 5 = täysin eri mieltä). Viisi väittämistä perustui Parent-Teacher-Relationships -mittariin (Vickers & Minke 1995) ja ne käsittelivät kasvatuksellista tukea ja arvostusta (esim. *Päivähoidon ammattilaiset kunnioittavat minua*). Lisäksi käytettiin kahta tiedonvaihtoa selvittävää väittämää Summersin ym. (2005) Family-Focused Relationships -mittarista (esim. *Päivähoidon ammattilaiset ovat rehellisiä, vaikka heillä olisi huonojakin uutisia*). Kolme väittämää saatiin henkilökohtaisena tiedonantona Jyväskylän ammattikorkeakoulun hallinnoimasta Perheet 24/7 -hankkeesta¹ (esim. *Päivähoidon ammattilaiset kysyvät mielipidettäni ja pyytävät ehdotuksiani kasvatukseen liittyvissä asioissa lastani koskien*). Ennen äitien kokeman yhteistyön ja palvelutyytyväisyyden välisen yhteyden tutkimista käännettiin yhteistyötä koskevista väittämistä väittämä 2 "*Kun lapsellani on käyttäytymiseen liittyviä ongelmia, joudun ratkaisemaan ne ilman päivähoidon ammattilaisten tukea*" samansuuntaiseksi muiden väittämien kanssa. Yhteistyötä kuvaavista väittämistä muodostettiin keskiarvosummamuuttuja, jonka reliabiliteetti oli 0,87. Summamuuttuja nimettiin yhteistyö -muuttujaksi.

Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin taustatietoina äidin koulutustasoa, alle esiopetusikäisten sisarusten määrää sekä palveluntarjoajaa. Taustamuuttujat koodattiin kaksiluokkaisiksi niin, että äidin koulutustaso koodattiin 1 = korkeakoulutettu, 0 = ei korkeakoulutettu, ja alle esiopetusikäiset sisarukset -muuttuja koodattiin 1 = lapsella on alle esiopetusikäisiä sisaruksia, 0 = lapsella ei ole alle esiopetusikäisiä sisaruksia. Palveluntarjoajia koskeva muuttuja oli koodattu valmiiksi arvoille 1 = kunnallinen varhaiskasvatus, 0 = yksityinen varhaiskasvatus.

¹ Lisätietoa Perheet 24/7 -hankkeesta:

<https://www.jamk.fi/fi/Tutkimus-ja-kehitys/projektit/Perheet-24/Etusivu/>

2.2.2 Aineiston analyysi

Tämän tutkimuksen analyysit suoritettiin SPSS 24 -ohjelmistolla. Äitien palvelutyytyväisyyden ulottuvuudet analysoitiin eksploratiivisella faktorianalyysillä. Analyysin lähtökohtana olivat kyselyn 14 väittämää liittyen äitien tyytyväisyyteen lapsensa varhaiskasvatuksesta. Faktorointimenetelmänä käytettiin pääakselifaktorointia (PAF), joka soveltuu normaalisti jakautuneiden muuttujien tarkasteluun. Faktoreiden rotaatio suoritettiin promax-rotaatiolla, joka sallii faktoreiden korreloida keskenään. Saaduista faktoreista muodostettiin faktoripistemäärämuuttujat, joita hyödynnettiin jatkoanalyyseissä.

Äitien kokeman yhteistyön yhteyttä palvelutyytyväisyyteen tarkasteltiin monimuuttujaisen lineaarisen regressioanalyysin avulla. Se on yleisen lineaarisen mallin sovellus, joka voidaan toteuttaa SPSS:n General Linear Model -toiminnolla. Riippuvina muuttujina olivat äitien palvelutyytyväisyyttä kuvaavista faktoreista muodostetut faktoripistemäärämuuttujat. Riippumattomina muuttujina olivat äitien yhteistyö varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa sekä palveluntarjoaja. Lisäksi tarkasteltiin palveluntarjoajan mahdollista muuntavaa vaikutusta (ks. Baron & Kenny 1986) äitien yhteistyön ja palvelutyytyväisyyden väliseen yhteyteen, eli sitä, onko yhteistyön ja palvelutyytyväisyyden yhteys erilainen riippuen siitä, mikä varhaiskasvatuksen palveluntarjoaja on valittu.

3 TULOKSET

3.1 Äitien palvelutyytyväisyyden ulottuvuudet

Äitien palvelutyytyväisyyttä kuvaaville 14 väittämälle suoritettu eksploratiivinen faktorianalyysi ei johtanut faktoriratkaisuun. Kommunaliteettitarkastelu osoitti, että väittämillä 7 "Päivähoidon hinta" ja 11 "Lasten kulttuurisen taustan huomioiminen" oli alhainen kommunaliteetti (väittämä 7: 0,05 ja väittämä 11: 0,21), eli väittämät eivät mitanneet riittävän hyvin samaa asiaa 12 muun tyytyväisyysväittämän kanssa. Näiden kahden väittämän tarkempi tarkastelu osoitti, että väittämässä 11 oli huomattava määrä puuttuvaa tietoa (45,40 %), sillä suurin osa vastaajista oli vastannut väittämään "En osaa sanoa". Näistä syistä johtuen nämä kaksi väittämää päätettiin jättää pois lopullisesta faktorianalyysistä.

Jäljelle jääneille 12 väittämälle toteutettu eksploratiivinen faktorianalyysi tuotti kaksi äitien palvelutyytyväisyyttä kuvaavaa faktoria. Jokainen kysymys latautui yhdelle faktorille, kun raja-arvona käytettiin arvoa 0,30. Ensimmäinen faktori sai nimen *hoitopaikan resurssit ja toimintatavat*, joka muodostui väittämistä 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13 ja 14 (Taulukko 2). Vahvimmin ulottuvuutta ilmensivät väittämät 4 ("Henkilökunnan määrä") ja 9 ("Lapsiryhmän koko"). Sen sijaan väittämä 14 ("Tilojen terveellisyys") ilmensi ulottuvuutta heikommin kuin muut tälle ulottuvuudelle latautuneet väittämät. Toiselle faktorille annettiin nimeksi *hoitopaikan järjestymisen ja sijainti*, ja se muodostui väittämistä 1 ja 2 (Taulukko 2). Väittämä 2 ("Hoitopaikan sijainti") ilmensi ulottuvuutta selvästi vahvemmin kuin väittämä 1 ("Hoitopaikan järjestymisen"). Faktoreiden välinen korrelaatio oli 0,42. Faktorit selittivät 42,71 % äitien palvelutyytyväisyydestä.

Faktoreista luotiin faktoripistemäärämuuttujat, joita hyödynnettiin toisen tutkimuskysymyksen tarkastelussa. Reliabiliteetti hoitopaikan resurssit ja toimintatavat -faktoripistemäärämuuttujalle oli 0,88 ja hoitopaikan järjestymisen ja sijainti -faktoripistemäärämuuttujalle 0,57.

TAULUKKO 2. Äitien palvelutyytyväisyyden ulottuvuudet: eksploratiivisen faktorianalyysin latausmatriisi (N = 549).

Miten tyytyväinen olet 1-vuotiaan lapsesi nykyiseen päivähoitoon?	Hoitopaikan resurssit ja toimintatavat	Hoitopaikan järjestyminen ja sijainti
1. Hoitopaikan järjestyminen	0,15	0,44
2. Hoitopaikan sijainti	-0,07	0,82
3. Ohjattu toiminta	0,59	0,09
4. Henkilökunnan määrä	0,77	-0,09
5. Henkilökunnan pysyvyys	0,59	-0,02
6. Hoitopaikan turvallisuus	0,66	0,03
8. Henkilökunnan ammattitaito	0,66	0,02
9. Lapsiryhmän koko	0,74	-0,11
10. Hoitopaikan kasvatuseriaatteet	0,64	0,10
12. Lapsen kehityksen tukeminen	0,66	-0,00
13. Päiväunet hoitopaikassa	0,58	0,06
14. Tilojen terveellisyys	0,48	0,07

3.2 Yhteistyön ja palveluntarjoajan yhteydet palvelutyytyväisyyteen

Seuraavaksi tarkasteltiin äitien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välisen yhteistyön sekä palveluntarjoajan yhteyksiä äitien palvelutyytyväisyyteen. Taulukossa 3 on esitetty riippumattomien muuttujien kuvailevat tiedot. Äitien yhteistyökokemukset varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa olivat yhteydessä äitien palvelutyytyväisyyteen, $F(2, 486) = 20,717$, $p < 0,001$, osittais- $\eta^2 = 0,079$. Tarkasteltaessa palvelutyytyväisyyttä sen ulottuvuuksien mukaan huomattiin yhteistyökokemusten olevan yhteydessä sekä hoitopaikan resursseihin ja toimintatapoihin ($F(1, 487) = 0,281$, $p < 0,001$, osittais- $\eta^2 = 0,078$) että hoitopaikan järjestymiseen ja sijaintiin ($F(1, 487) = 2,426$, $p = 0,002$, osittais- $\eta^2 = 0,02$). Mitä myönteisemmin äidit kokivat yhteistyön, sitä tyytyväisempiä he olivat palve-

luun. Yhteistyö oli voimakkaammin yhteydessä hoitopaikan resursseihin ja toimintatapoihin (regressiokerroin $B = 0,548$, $p = 0,001$) kuin hoitopaikan järjestyseen ja sijaintiin (regressiokerroin $B = 0,145$, $p = 0,373$). Yhteistyökokemusten yhteys palvelutyytyväisyyteen ei eronnut palveluntarjoajan mukaan, $F(2, 486) = 1,230$, $p = 0,293$, osittais- $\eta^2 = 0,005$. Palveluntarjoaja ei ollut myöskään itsenäisesti yhteydessä äitien palvelutyytyväisyyteen, $F(486, 2) = 1,415$, $p = 0,244$, osittais- $\eta^2 = 0,006$.

TAULUKKO 3. Riippumattomien muuttujien kuvailevat tiedot (N = 549).

	<i>ka</i>	<i>kh</i>	%
Yhteistyö	4,14	0,51	-
Palveluntarjoaja (kunnallinen / yksityinen)	-	-	78,00 / 22,00
Lapsen ikä päivinä	467,45	96,11	-
Äidin koulutus (ei korkeakoulutettu / korkeakoulutettu)	-	-	17,90 / 80,10
Alle esiopetusikäiset sisarukset (ei alle esiopetus-ikäisiä sisaruksia / on alle esiopetusikäisiä sisaruksia)	-	-	59,90 / 39,90

Huom. *ka* = keskiarvo, *kh* = keskihajonta.

4 POHDINTA

Tulosten tarkastelua

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää äitien tyytyväisyyttä yksivuotiaan lapsensa varhaiskasvatuspalveluihin. Tyytyväisyyttä selvitettiin tarkastelemalla palvelutyytyväisyyden ulottuvuuksia sekä varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa tehtävän yhteistyön ja palveluntarjoajan yhteyttä äitien palvelutyytyväisyyteen. Lisäksi selvitettiin onko palvelutyytyväisyyden ja yhteistyön välinen yhteys erilainen riippuen palveluntarjoajasta. Tämän tutkimuksen mukaan palvelutyytyväisyys koostui kahdesta ulottuvuudesta: hoitopaikan resurssit ja toimintatavat sekä hoitopaikan järjestyminen ja sijainti. Nämä ulottuvuudet selittivät 42,71 prosenttia äitien palvelutyytyväisyydestä. Suurin osa (36,83 %) palvelutyytyväisyydestä selittyi hoitopaikan resursseilla ja toimintatavoilla eli henkilökunnan määrällä, pysyvyydellä ja ammattitaidolla, hoitopaikan kasvatuseriaa- tteilla ja turvallisuudella, ohjatulla toiminnalla, lapsiryhmän koolla, lapsen kehityksen tukemisella, päiväunien mahdollisuudella sekä tilojen terveellisyydellä. Selvästi pienempi osuus (5,88 %) äitien palvelutyytyväisyydestä selittyi hoitopaikan järjestymisellä ja hoitopaikan sijainnilla. Tulokset tukivat asetettua hypoteesia (ks. Alasuutari ym. 2014; Davis & Conelly 2005; Hujala ym. 2006; Kekkonen 2014; Kronqvist & Jokimies 2008; Leslie ym. 2000; Scopelliti & Musatti 2013). Aikaisempien tutkimusten mukaan vanhemmat ovat olleet johdonmukaisimmin tyytyväisiä hoitopaikan järjestymiseen kuluvaan aikaan (ks. Hujala ym. 2006; Kekkonen 2014) ja sijaintiin (Hujala ym. 2006, Kekkonen 2014; Leslie ym. 2000). Vaikka aiemman tutkimuksen mukaan näillä asioilla on merkitystä vanhempien tyytyväisyydelle, eivät tässä tutkimuksessa hoitopaikan järjestyminen ja sijainti saaneet kovinkaan suurta painoarvoa. Tämä ristiriita voi osaltaan selittyä sillä, että kun hoitopaikka on jo saatu, vanhempien arviointi kohdistuu heidän saamansa palvelun tasoon ja toteuttamiseen.

Tässä tutkimuksessa suurin osa palvelutyytyväisyydestä selittyi hoitopaikan resursseilla ja toimintatavoilla. Aiemmissa tutkimuksissa tähän ulottuvuuteen liittyvistä aiheista on kuitenkin saatu ristiriitaista tietoa esimerkiksi henkilökunnan riittävydestä, pysyvyydestä ja ammattitaidosta (ks. Alasuutari 2003; Alasuutari ym. 2014; Hujala ym. 2006; Kekkonen 2014; Kronqvist & Jokimies 2008; Scopelliti & Musatti 2013) sekä turvallisuudesta (Alasuutari ym. 2014; Davis & Conelly 2005; Hu ym. 2016; Hujala ym. 2006; Kekkonen 2014; Kronqvist & Jokimies 2008). Lapsiryhmän koko (ks. Alasuutari ym. 2014; Hu ym. 2016; Hujala ym. 2006; Kekkonen 2014; Kronqvist & Jokimies 2008) ja lasten yksilöllinen huomioiminen (Alasuutari ym. 2014; Hujala ym. 2006) ovat puolestaan olleet aiemmissa tutkimuksissa vanhempien huolenaiheina. Aiempien tutkimusten ristiriitaiset tulokset voivat osittain selittyä sillä, että varhaiskasvatuksen toimintaympäristöt ovat keskenään erilaisia, jolloin yhden yksikön vahvuus voi olla toisen haaste. Sitä, miksi tämä ulottuvuus selitti tässä tutkimuksessa eniten yksivuotiaiden lasten äitien palvelutyytyväisyyttä saattaa johtua osittain siitä, että tälle faktorille latautui selkeästi enemmän muuttujia kuin hoitopaikan järjestyminen ja sijainti -faktorille. Toisaalta näiden asioiden painottuminen voi olla heijastetta viime vuosina aiempaa selkeämmin esille nostetusta varhaiskasvatuksen asemasta pedagogisena toimintaympäristönä. Kuitenkin tutkimuksen kohderyhmän vanhemmilla on pääosin vielä melko vähän kokemusta varhaiskasvatuspalveluista asiakkaan roolissa. Näin ollen heille ei ole välttämättä vielä kehittynyt tarkkaa kuvaa varhaiskasvatuksen sisällöistä ja olosuhteista. Olisikin mielenkiintoista tarkastella, muuttuvatko nämä palvelutyytyväisyyden ulottuvuudet ja painoarvot lasten kasvaessa ja palvelusuhdekokemusten lisääntyessä.

Yhteistyökokemuksia tarkasteltaessa havaittiin, että äitien yhteistyökokemukset varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa olivat yhteydessä äitien kokemaan palvelutyytyväisyyteen. Mitä myönteisemmin äidit kokivat yhteistyön, sitä tyytyväisempiä he olivat heille tarjottuun varhaiskasvatukseen. Myös aiemmassa tutkimuksessa on huomattu vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välisellä yhteistyöllä olevan myönteisiä yhteyksiä palvelutyytyväisyy-

teen (Fantuzzo ym. 2006; Leslie ym. 2000). Yhteys palvelutyytyväisyyteen oli voimakkaampaa hoitopaikan resurssissa ja toimintatavoissa kuin hoitopaikan järjestymisessä ja sijainnissa. Kiinnostavaa oli, että yhteistyökokemusten yhteys palvelutyytyväisyyteen ei eronnut palveluntarjoajan mukaan. Käytännössä siis äitien palvelutyytyväisyyteen ei ollut yhteydessä se, onko lapsi hoidossa yksityisessä vai kunnallisessa varhaiskasvatuksessa. Tämän tuloksen mukaan voitaisiin kenties päätellä, että molemmat varhaiskasvatuksen tarjoajat koetaan riittävän laadukkaiksi. Tämä on myönteinen tulos varhaiskasvatuksen toimialakenttään nähden, sillä viime vuosina yksityinen varhaiskasvatus on kasvattanut enenevästi osuuttaan varhaiskasvatuksen palveluntarjoajana. Yksityisen ja julkisen varhaiskasvatuksen mahdolliset laatuero (esim. Mitchell 2002; Riitakorpi ym. 2017) eivät tämän tutkimuksen perusteella näytä vielä heijastuneen äitien palvelutyytyväisyyden kokemuksiin.

Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitteet

Tämän tutkimuksen vahvuutena oli pyrkimys monipuoliseen aineistoon yksityisten äitien varhaiskasvatuksen palvelutyytyväisyydestä. Tutkimuskutsut lähetettiin niin, että tutkimusjoukko olisi mahdollisimman monipuolinen ja edustettuna olisi sekä pienten kuntien että suurten kaupunkien asukkaita eri puolilta Suomea. Tutkimukseen osallistui 24,10 prosenttia kutsun saaneista äideistä.

Vanhempien varhaiskasvatuksen palvelutyytyväisyyttä selvitetään säännöllisesti yksikkökohtaisten ja kunnan sisäisten asiakaspalautteiden kautta (esim. Alavus 2016; Feelback GROUP 2017; Helsinki 2017). Lisäksi on tehty tutkimusta vanhempien tyytyväisyydestä varhaiskasvatuspalveluita kohtaan (esim. Alasuutari ym. 2014; Davis & Conelly 2005; Hujala ym. 2006). Kuitenkin, vaikka yksityiset varhaiskasvatuspalvelut ovat yleistyneet runsaasti viime vuosien aikana, ei yksityisen ja kunnallisen varhaiskasvatuksen laadunarvioinnista ole tehty tutkimusta eikä perheiden palvelutyytyväisyyttä eri palvelumuotojen

suhteen ole selvitetty. Tämä tutkimus tuokin uutta tietoa suhteessa palveluntarjoajaan.

Tutkimuksen rajoitteena oli tutkimusjoukon profiloituminen korkeasti koulutettuihin, sillä korkeakoulutetut äidit (80,10 %) olivat yliedustettuina Suomen väestörakenteen tyypilliseen naisten korkeakouluttautuneisuuteen (61,40 %) verrattuna (OECD 2015b). Lisäksi suurin osa vastaajista oli suurista kunnista. Tämän takia tutkimuksen tuloksia ei voi sellaisenaan yleistää koskemaan laajempaa äitien joukkoa. Rajoitteena voidaan pitää myös sitä, että faktorianalyysin selitysosuus oli alle 50 %. Toisella tapaa rakennettu tai laajemmin varhaiskasvatuspalveluita kartoittava mittari olisi voinut tuottaa paremman selitysosuuden, jolloin tutkimus olisi tuottanut tarkempaa ja kattavampaa tietoa äitien palvelutyytyväisyyden ulottuvuuksista. Lisäksi tutkimus toteutettiin poikkileikkaustutkimuksena, jolloin palvelutyytyväisyyden ja yhteistyön välisiä syy-seuraussuhteita ei voida tehdä.

Jatkotutkimushaasteet

Yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden yleistyessä olisi hyvä kehittää varhaiskasvatuspalveluihin valtakunnallisesti sovellettavaa laadunarviointia. Kansainvälisissä tutkimuksissa on huomattu merkittäviä eroja yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden laadussa (Alila ym. 2014, 45; Mitchell 2002; Riitakorpi ym. 2017). Niin ikään tutkimuksissa on havaittu, että laadukkaalla varhaiskasvatuksella on myönteisiä vaikutuksia lapsen kehitykselle (Bakken ym. 2017, 265–269; Burchinal ym. 2010, 175; Karila ym. 2017, 12–13; Melhuish ym. 2015; Sammons ym. 2013; Tuononen 2015), ja heikkolaatuinen varhaiskasvatus voi olla jopa haitallista lapsen kehitykselle (Karila ym. 2017, 11, 14). Varhaiskasvatuksen laadunarviointi ja tasalaatuisuuden varmistaminen yksiköstä, kunnasta ja palveluntarjoajasta riippumatta onkin tärkeää, ja näitä laatueroja tulisi tutkia. Myös vanhempien palvelutyytyväisyyden kehittymistä olisi tärkeää seurata ja tarkastella, alkaako tämänhetkinen palveluntarjoajien välinen laatu keskustelu jossain vaiheessa näkyä vanhempien arvioissa varhaiskasvatuksen laadusta ja heidän tyytyväisyydessään

varhaiskasvatukseen. Lisäksi olisi mielenkiintoista selvittää, muuttuvatko äitien palvelutyytyväisyyden ulottuvuudet ja painoarvot lasten kasvaessa ja palvelusuhdekokemusten lisääntyessä.

LÄHTEET

- Alasuutari, M. 2003. Miksi institutionaalista varhaiskasvatusta? Päivähoidon merkitys vanhempien puheessa. *Kasvatus* 34:4, 359–373. Luettu 19.11.2017
<http://elektra.helsinki.fi.ezproxy.jyu.fi/se/k/0022-927-x/34/4/miksiins.pdf>
- Alasuutari, M., Karila, K., Alila, K. & Eskelinen, M. 2014. Vaikuta varhaiskasvatukseen. Lasten ja vanhempien kuuleminen osana varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessia. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014: 13. Luettu 22.12.2017
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75257/tr13.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Alasuutari, M., Hautala, P., Karila, K., Lammi-Taskula, J. & Repo, K. 2015. Suomalainen lastenhoitopolitiikka ja tasa-arvon kysymykset. CHILDCARE-tutkimuskonsortio. Tilannekuvaraportti 2015. Luettu 18.11.2017
<http://www.aka.fi/globalassets/33stn/tilannekuvaraportit/stn2015-hankkeet/equa-alasuutari-suomalainen-lastenhoitopolitiikka-ja-tasa-arvo.pdf>
- Alavus 2016. ALAVUS Varhaiskasvatuksen asiakastyytyväisyyskysely. Luettu 28.4.2018
<https://www.alavus.fi/media/paivahoito//asiakastyytyvaisyyskysely-2016.pdf>
- Alila, K., Eskelinen, M., Estola, E., Kahiluoto, T., Kinos, J., Pekuri, H-M., Polvinen, M., Laaksonen, R., & Lamberg, K. 2014. Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat. Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevalle työryhmän tueksi. Opetus ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:12. Luettu 17.11.2017
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75258/tr12.pdf?sequence=1>

- Bakken, L., Brown, N. & Downing, B. 2017. Early Childhood Education: The Long-Term Benefits. *Journal of Research in Childhood Education* 31(2). 255-269. DOI: 10.1080/02568543.2016.1273285
- Baron, R. M. & Kenny, D. A. 1986. The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology* 51 (6), 1173-1182. DOI: 10.1037/0022-3514.51.6.1173
- Burchinal, M., Vandergrift, N., Pianta, R. & Mashburn, A. 2010. Threshold analysis of association between child care quality and child outcomes for low-income children in pre-kindergarten programs. *Early Childhood Research Quarterly* 25. 166-176. DOI: 10.1016/j.ecresq.2009.10.004
- Cryer, D., Tietze, W. & Wessels, H. 2002. Parents' perceptions of their children's child care: a cross-national comparison. *Early Childhood Research Quarterly* 17. 259-277. DOI: 10.1016/S0885-2006(02)00148-5
- Davis, E. & Connelly, R. 2005. The influence of local price and availability on parents' choice of child care. *Population Research and Policy Review* 24, 301-334. DOI 10.1007/s11113-005-8515-y
- Fantuzzo, J., Perry, M., A. & Childs, S. 2006. Parent satisfaction with educational experiences scale: A multivariate examination of parent satisfaction with early childhood education programs. *Early Childhood Research Quarterly* 21 (2), 142-152. DOI: 10.1016/j.ecresq.2006.04.002
- Feelback GROUP 2017. Pääkaupunkiseudun päivähoidon asiakaskysely 2017. Espoo. Luettu 28.4.2018
https://www.espoo.fi/fi-FI/Kasvatus_ja_opetus/Varhaiskasvatus
- Haataja, A. & Juutilainen, V.-P. 2014. Kuinka pitkään lasten kotihoitoa? Selvitys äitien lastenhoitojaksoista kotona 2000-luvulla. Luettu 10.3.2018
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/45390/Tyopapereita58.pdf?sequence=1>

Helsinki 2017. Helsinki. Luettu 28.4.2018

<https://www.hel.fi/static/liitteet/kasvatuksen-ja-koulutuksen-toimiala/Varhaiskasvatus/Asiakaskyselyn-tulokset-yhteenvetohki2017.pdf>

Hietamäki, J., Kuusiholma, J., Räikkönen, E., Alasuutari, M., Lammi-Taskula, J., Repo, K., Karila, K., Hautala, P., Kuukka, A., Paananen, M., Ruutiainen, V. & Eerola, P. 2017. Varhaiskasvatus- ja lastenhoitoratkaisut yksivuotiaiden lasten perheissä. CHILDCARE-kyselytutkimuksen 2016 perustulokset. Luettu 17.11.2017

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/132438/URN_ISBN_978-952-302-869-2.pdf?sequence=1

Hu, B.Y., Yang, Yi & Leong, S.S.L 2016. Chinese urban and suburban parents' priorities for early childhood education practices: Applying Q-sort methodology. *Children and Youth Services Review* 64, 100–109. DOI: 10.1016/j.childyouth.2016.03.010

Hujala, E. & Fonsén, E. 2017. Varhaiskasvatuksen laadun arviointi ja pedagoginen kehittäminen. Teoksessa: E. Hujala & L. Turja (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. Jyväskylä: PS-kustannus. 312–326.

Hujala, E., Fonsén, E. & Elo, J. 2012. Evaluating the quality of the child care in Finland. *Early Child Development and Care* 182(3–4). 299–314. DOI: 10.1080/03004430.2011.646721

Hujala, E., Junkkari, P. & Mattila, S. 2006. Päivähoidon toimivuuden arviointia. *Varhaiskasvatus tänään*. Suomen Varhaiskasvatus ry:n verkkolehti. Syyskuu 2006. 1–11. Luettu 3.2.2018
<http://eceaf.org/wp-content/uploads/2014/03/2006-1-Hujala.pdf>

Jyväskylän ammattikorkeakoulu. n.d. Perheet 24/7. Lasten sosio-emotionaalinen hyvinvointi ja perheen arki 24/7 taloudessa. Luettu 5.1.2018
<https://www.jamk.fi/fi/Tutkimus-ja-kehitys/projektit/Perheet-24/Etusivu/>

- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2017. Tilastoraportti. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden toimeenpanon arviointi. Luettu 1.4.2018
https://karvi.fi/app/uploads/2018/01/Karvi_Esite_2017_FIN_web.pdf
- Karila, K. 2016. Vaikuttava varhaiskasvatus. Tilannekatsaus toukokuu 2016. Luettu 18.11.2017
http://www.oph.fi/download/176638_vaikuttava_varhaiskasvatus.pdf
- Karila, K., Kosonen, T. & Järvenkallas, S. 2017. Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:30. Luettu 8.2.2018
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-487-0>
- Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoidon diskursiivisilla näyttämöillä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: tutkimus 72/2012. Luettu 20.11.2017
<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201205085123>
- Kekkonen, M. 2014. Perheiden lastenhoitojärjestelyt ja tyytyväisyys päivähoitopalveluihin. Teoksessa: J. Lammi-Taskula & S. Karvonen (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Tampere: Juvenes Print. 258–272.
- Kela 2017. Koti ja perhe. Lapsiperheen etuudet ja tuet lyhyesti ja selkeästi. Luettu 20.11.2017
http://www.kela.fi/documents/10180/0/Koti_ja_perhe_esite_Kela.pdf/dd7579da-aff7-4689-87f5-862fb15742bd
- Kronqvist, E-L. & Jokimies, J. 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina. Tuloksia Vaikuta vanhempi -selvityksestä. Luettu 5.2.2018
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77107/R22-2008-VERKKO.pdf?sequence=1>
- Lahtinen, J. & Selkee, J. 2016. Varhaiskasvatuskyselyraportti II: hallinto, kuntalisät, palveluseteli. Luettu 11.3.2018
https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/varhaiskasvat_uskysely2016%20II%20raportti_3.pdf

- Lastensuojelulaki 2007. 417/13.4.2007. Luettu 5.1.2018
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Leslie, L. A., Ettenson, R., & Cumsille, P. 2000. Selecting a child care center: What really matters to parents. *Child & Youth Care Forum*, 29(5), 299–322. DOI: 10.1023/A:1016609927849
- Melhuish, E., Ereky-Stevens, K., Petrogiannis, K., Ariescu, A., Penderi, E., Rentzou, K., Tawell, A., Slot, P., Broekhuizen, M., & Leseman, P. 2015. A review of research on the effects of early childhood Education and Care (ECEC) upon child development. CARE project. Curriculum Quality Analysis and Impact Review of European Early Childhood Education and Care (ECEC). Luettu 11.3.2018
<http://ecec-care.org/resources/publications>
- Mitchell, L. 2002. Differences between community owned and privately owned early childhood education and care centres: a review of evidence. NZCER 2002 / 2. Luettu 2.4.2018
<http://www.nzcer.org.nz/research/publications/differences-between-community-owned-and-privately-owned-early-childhood-educat>
- Mykkänen, J. & Böök, M-L. 2017. Moninaiset perheet ja varhaiskasvatus. Teoksessa: M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino. 75–86.
- Niemi, P. 2017. Yksityiset päiväkodit lisäävät vetovoimaansa: "Vaikka syntyvyys laskee, niin näemme kasvua edelleen" Luettu 1.4. 2018
<https://yle.fi/uutiset/3-9749692>
- Närvi, J. 2014. Äidit kotona ja työssä – perhevapaavalinnat, työtilanteet ja hoivaihanteet. *Yhteiskuntapolitiikka* 79 (5), 543–552. Luettu 15.3.2018
<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2014110345996>
- Närvi, J. 2017. Äitien perhevapaat ja osallistuminen työelämään. Teoksessa M. Salmi & J. Närvi (2017) Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo. Helsinki: Juvenes Print, 64-104.

OECD 2015a. Enrolment rate by age. Luettu 20.3.2018

http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=EAG_ENRL_RATE_AGE#

OECD 2015b. Graduation rate. Luettu 20.3.2018

<https://data.oecd.org/eduatt/graduation-rate.htm#indicator-chart>

Onnismaa, E-L. 2001. Varhaiskasvatus ja -lapsuus lainsäädäntödiskurssissa.

Kasvatus 32 (4), 355–365. Luettu 19.11.2017

<http://elektra.helsinki.fi.ezproxy.jyu.fi/se/k/0022-927-x/32/4/varhaisk.pdf>

Opetushallitus 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Määräykset ja ohjeet 2016:17. Luettu 5.2.2018

http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

Petäjaniemi, T. & Pokki, S. 2010. Selvitys päivähoiton ja varhaiskasvatuksen asemasta valtionhallinnossa. Luettu 19.11.2017

<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/73962/URN%3ANBN%3Afi-fe201504226357.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Pölkki, P. & Vornanen, R. 2016. Role and Success of Finnish Early Childhood Education and Care in Supporting Child Welfare Clients: Perspectives from Parents and Professionals. *Early Childhood Education Journal* 44 (6), 581–594. DOI: 10.1007/s10643-015-0746-x

Rantanen 2017. Tutkimus löysi lastenhoitoon lähes 30 konstia – silti pienen lapsen hoitaa yhä useimmiten äiti. Luettu 3.2.2018

<https://yle.fi/uutiset/3-9592891>

Repo, K. 2016. Lastenhoito, investoitu lapsi ja lapsen ääni. Teoksessa A. Halmetoja, P. Koistinen & S. Ojala (toim.) *Sosiaalipolitiikan lumo*. Tampere: University Press, 67–73. Luettu 18.11.2017

https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98996/sosiaalipolitiikan_%20lumo_2016.pdf?sequence=1

- Riitakorpi, J., Alila, K. & Kahiluoto, T. 2017. Varhaiskasvatuksen yksityiset palvelut. Valtakunnallinen selvitys 2015. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:3. Luettu 10.3.2018
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79206/okm03.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Ruutiainen, V. & Alasuutari, M. 2018. Yksityinen vai julkinen varhaiskasvatus? *Studia Generalia* -luentosarja. 8.2.2018. Jyväskylän yliopisto.
- Sammons, P., Hall, J., Sylva, K., Melhuish, E.C., Siraj-Blatchford, I., & Taggart, B. 2013. Protecting the development of 5-11-year-olds from the impacts of early disadvantage: the role of primary school academic effectiveness. *School Effectiveness and School Improvement* 24(2). 251-268.
DOI: 10.1080/09243453.2012.749797
- Scopelliti, M & Musatti, T. 2013. Parents' View of Child Care Quality: Values, Evaluations and Satisfaction. *Journal of Child and Family Studies* 22(8). 1025-1038. DOI: 10.1007/s10826-012-9664-3
- Smith, A. 2018. Children's Rights and Early Childhood Education. Teoksessa: L., Miller, C., Cameron, C., Dalli & N., Barbour (toim.) *The SAGE Handbook of Early Childhood Policy*. London: SAGE Publications. 452-466.
- Stipek, D., Daniels, D., Galluzzo, D. & Milburn, S. 1992. Characterizing early childhood education programs for poor and middle-class children. *Early Childhood Research Quarterly* 7, 1-19. DOI: 10.1016/0885-2006(92)90015-Q
- Summers, J.A., Hoffman, L., Marquis, J., Turnbull, A. & Poston, D. 2005. Relationship between parent satisfaction regarding partnership with professionals and age of child. *Topics in Early Childhood Special Education*, 25, 48-58. DOI: 10.1177/02711214050250010501
- Tilastoraportti 2017. Varhaiskasvatus 2016. Luettu 17.11.2017
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135183/Tr29_17_vuositilasto.pdf?sequence=5
- Tuononen, M. 2015. Suomessa varhaiskasvatukseen osallistuminen vähäisempää kuin OECD-maissa keskimäärin. Luettu 30.3.2018
<http://tietotrendit.stat.fi/mag/article/144/>

Varhaiskasvatuslaki 1973. 36/19.1.1973. Viimeisin voimaan tullut muutos
1.3.2017. Luettu 5.1.2018

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Vickers, H.S. & Minke, K.M. 1995. Exploring parent-teacher relationships: Joining
and communication to others. *School Psychology Quarterly*, 10, 133-150.
DOI: 10.1037/h0088300

LIITTEET

Liite 1. Äitien perustiedot

TAULUKKO 4. Äitien perustiedot (N = 549).

	Vastaajat	%	<i>ka</i>	<i>kh</i>
Korkeakoulutus	440	80,10	-	-
Ei korkeakoulutusta	98	17,90	-	-
Puuttuva tieto	11	2,00	-	-
Yhteensä	549	100	0,82	0,39
Ikä vuosina	544	99,10	-	-
Puuttuva tieto	5	0,90	-	-
Yhteensä	549	100	32,89	4,82

Huom. *ka* = keskiarvo, *kh* = keskihajonta.

Liite 2. Lasten perustiedot

TAULUKKO 5. Lasten perustiedot (N = 549).

	Vastaajat	%	<i>ka</i>	<i>kh</i>
Ikä päivinä (min. 252, max. 614)	549	100	467,45	96,11
Alle esiopetusikäiset sisarukset (ei ole / on)	329 / 219	59,90 / 39,90	-	-
Puuttuva tieto	1	0,20	-	-
Yhteensä	549	100	-	-
Palveluntarjoaja (kunnallinen / yksityinen)	428 / 121	78,00 / 22,00	-	-

Huom. *ka* = keskiarvo, *kh* = keskihajonta.